

Sylwia Gwardys-Szczęsna
Anna Rzemieniecka
SP nr 74 w Szczecinie

EkoBarkod w szkole podstawowej na podstawie *rdestowca ostrokończystego*

I. Wstęp

Problem pojawiających się gatunków inwazyjnych w Polsce oraz ich wpływu na różnorodność biologiczną jest w znikomym stopniu poruszany w zakresie szkoły podstawowej. Analiza treści podręczników wskazuje, iż w klasie 4 wspomina się o barszczu Sosnowskiego tylko jako roślinie niebezpiecznej dla człowieka, w klasie 6 zamieszczona jest informacja o raku pręgowanym i norce amerykańskiej jako gatunkach wypierających rodzime gatunki. W klasach młodszych nie wprowadza się jednak pojęcia gatunek inwazyjny. Pierwsza, choć bardzo uboga informacja na temat gatunków inwazyjnych pojawia się w podręczniku dla klasy ósmej przy temacie: Zagrożenia i ochrona różnorodności biologicznej. W związku z powyższym, warto podjąć wspomnianą tematykę wśród uczniów zainteresowanych przyrodą.

Poniżej przedstawiam propozycję zajęć dla zainteresowanych uczniów Koła Przyrodniczego w ramach rozwijania zainteresowań przyrodniczych. Zajęcia będą obejmowały cykl zajęć rozłożonych w roku szkolnym.

Liczba spotkań: 5

Miejsce zajęć: SP nr 74, okolice osiedla Bukowe i Słoneczne (zajęcia terenowe), US, Instytut Biologii (zajęcia laboratoryjne)

Poziom: szkoła podstawowa

II. Zakres treści i cele projektu

Cel: Poznanie metod molekularnych w walce z gatunkami inwazyjnymi.

Zakres treści:

1. Organizmy inwazyjne – zdefiniowanie pojęcia, przykłady roślin i zwierząt, wpływ gatunków inwazyjnych na różnorodność biologiczną;
2. Przystosowania roślin inwazyjnych do rozprzestrzeniania się
3. Techniki walki z roślinami inwazyjnymi.
4. Wykorzystanie metod molekularnych do walki z inwazją obcych gatunków (izolacja DNA z roślin, PCR; identyfikacja gatunku na podstawie sekwencji DNA).

Cele:

Wiadomości:

- znajomość definicji pojęcia - gatunek inwazyjny,
- znajomość gatunków roślin i zwierząt inwazyjnych,
- poznanie budowy morfologicznej roślin inwazyjnych np. rdestowca ostrokończystego,
- poznanie przystosowań rdestowca do szybkiego rozprzestrzeniania się,
- poznanie sposobów walki z roślinami inwazyjnymi,
- poznanie metod molekularnych tj. izolacja DNA, PCR, Barkod

Umiejętności:

- wykonywania obserwacji makroskopowych,
- posługiwania się prostym kluczem i atlasami roślin,
- rozpoznawania podstawowych gatunków roślin inwazyjnych,
- korzystania ze źródeł internetowych w celu poszukiwania informacji na temat gatunków inwazyjnych,
- sprawnego wykorzystywania sprzętu laboratoryjnego do badań.

Postawy:

- badacza przyrody,
- pogłębiania zainteresowań przyrodniczych,
- rozwijanie zainteresowań metodami stosowanymi w badaniach biologicznych.

Metody nauczania: obserwacje makroskopowe, ćwiczenia, metoda laboratoryjna, praca z książką, źródłami internetowymi, zajęcia terenowe.

Środki dydaktyczne: sprzęt laboratoryjny, lupy, mikroskop szkolny, żywe okazy roślin, klucze do oznaczania roślin, źródła internetowe, strona internetowa EkoBarkod, broszura wydana w ramach projektu” Skuza L., Filip E., Archem M., Kalinka A., Wilhelm M. *EkoBarkod – czym są gatunki inwazyjne i jak je identyfikować*, Szczecin 2019.

III. Tok realizacji

Całościowa realizacja projektu: obejmuje 5 spotkań w ciągu roku szkolnego.

1. Przygotowanie uczniów poprzez zapoznanie ich z projektem:

- przekazanie wiedzy na temat projektu,
- omówienie głównych celów,
- ustalenie zasad pracy w grupie,
- zawarcie kontraktu z uczniami

2. Wprowadzenie do tematu:

- przedstawienie propozycji realizacji projektu, podanie celu realizacji projektu

3. Prezentacja tematów do realizacji (tabela)

Numer zajęć	Tematyka zajęć	Miejsce
1.	Zajęcia organizacyjne. Rozwój genetyki jako nauki. Wprowadzenie pojęcia gatunki inwazyjne. Poszukiwanie w literaturze i mediach dostępnych informacji – wykonywanie map myśli, notatek obrazkowych. Wpływ gatunków inwazyjnych na różnorodność biologiczną.	Sala lekcyjna SP nr 74
2.	Poszukiwanie i opis wybranych gatunków inwazyjnych np. rak pręgowany, barszcz Sosnowskiego, czeremcha amerykańska, norka amerykańska. Wykonanie notatek obrazkowych.	Sala lekcyjna SP nr 74
3.	Poszukiwanie w najbliższym otoczeniu szkoły gatunków inwazyjnych (karta pracy) Badanie jednego ze stanowisk – rdestowca ostrokończystego. Zbiór materiału do badań. Techniki walki z roślinami inwazyjnymi.	Zajęcia terenowe
4.	Wprowadzenie do identyfikacji gatunków inwazyjnych (izolacja DNA, PCR, identyfikacja gatunku na podstawie sekwencji DNA, EkoBarkod) .	sala lekcyjna SP nr 74

	• Izolacja DNA z banana/truskawki na podstawie metody z pozycji „<i>Laboratorium w szufladzie</i>” Stanisława Łoboziak, PWN, Warszawa 2016. • Izolacja materiału roślinnego z rdestowca ostrokończystego poprzez macerację z piaskiem tkanki liściowej.	
5.	Zajęcia laboratoryjne w ramach Festiwalu Nauk lub Nocy Biologów. Izolacja DNA rdestowca ostrokończystego. W miarę możliwości PCR.	Uniwersytet Szczeciński Wydział Nauk Ścisłych i Przyrodniczych, Instytut Biologii

4. Prezentowanie podejmowanych działań w ramach projektu na stronie internetowej szkoły.

5. Przeprowadzenie ankiety ewaluacyjnej na temat zdobytej wiedzy.

KARTA PRACY

Poznajemy rośliny inwazyjne – zajęcia terenowe

imię i nazwisko, klasa

Zadanie 1

Podczas zajęć terenowych wypisz rozpoznane gatunki roślin inwazyjnych.

.....
.....

Zadanie 2

Rozpoznaj wskazany na zdjęciu gatunek inwazyjny

zdjęcia S.G-SZ

Wskazany gatunek to

Przemieszczenie się do miejsca, gdzie rośnie w/w gatunek.

Określ obszar, który zajmuje oraz napisz jakie preferuje siedliska.

Zajmuje

obszar.....
.....

Narysuj i opisz wskazany gatunek w tabeli.

Gatunek	pokrój	liść	kwiatostan	łodyga	owoc

Zastanów się i napisz dlaczego jest to gatunek inwazyjny?

.....
.....

Czy powinno się go niszczyć?

.....
.....

Zadanie 3

Zbierz materiał zielnikowy, wykonaj zdjęcia do dokumentacji.

Ewaluacja:

Zajęcia, które dziś odbyliśmy, były ciekawym rozwiązaniem (podkreśl odpowiedź)

TAK NIE NIE WIEM

Brawo. Wykonałeś wszystkie zadania.

